

19.12.2024

Puolustuspoliittinen osasto

Puolustusvoimien osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin vuonna 2025

Naton keskeisiä rauhan ajan yhteisen puolustuksen toimintoja ovat eteentyönnetty maavoimajoukko (*Forward Land Forces*, FLF), pysyvät merivoimaosastot (*Standing Nato Maritime Group*, SNMG ja *Standing Nato Mine Counter Measures Group*, SNMCMG) ja ilmapuolustus (*Air Policing*, *Air Shielding*). Ylläpitämällä näitä toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä.

Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla. Vuonna 2024 Puolustusvoimat osallistui Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä *Air Shielding* -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä.

Naton pysyvät merivoimaosastot koostuvat neljästä osastosta. Natolla on kaksi pysyvää laivasto-osastoa (*Standing Nato Maritime Groups*, SNMG1 ja 2) ja kaksi pysyvää miinantorjuntaosastoa (*Standing Nato Mine Countermeasures Groups*, SNMCMG 1 ja 2), joita voidaan käyttää nopeasti eri kriisitilanteissa. Pysyvät merivoimaosastot ovat liittokunnan merivoimajohtoportaan (*Allied Maritime Command*, MARCOM) johdossa ja käytettävissä Naton neuvoston päätösten mukaisesti kaikkiin Naton tehtäviin harjoituksista operaatioihin liittokunnan koko merellisellä vastuualueella. Merivoimaosastot ovat monikansallisia, integroituja ja välittömässä valmiudessa olevia merivoimajoukkoja.

Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofiilia Naton jäsenmaana. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa.

Liittolaisten aktiivinen osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin viestii yhtenäisyydestä ja vahvistaa pelotetta. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistuminen tulee nähdä osana normaalia liittolaismaan toimintaa, jossa sotilaallisia voimavaroja asetetaan liittokunnan pelotteen ja puolustuksen käyttöön. Samalla osallistumisella on vaikutuksia Suomen kansainvälisten suhteiden sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten kumppanuuksien näkökulmasta. Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin on yksi tavoista, jolla Suomi tukee liittokunnan toimia turvallisuusympäristön vahvistamiseksi.

Osallistuminen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla on osoitus vastuunkannosta etenkin lähialueemme turvallisuudesta. Suomi on johdonmukaisesti korostanut Nato-jäsenyytemme lisäävän Itämeren alueen vakautta. Osallistuminen vuonna 2025 jatkaisi vuoden 2024 osallistumista Naton pysyvän merivoimaosaston toimintaan ja osoittaisi näin pitkäjänteisen tuen liittokunnan yhteisille toimille lähialueen turvallisuusympäristön vahvistamiseksi.

19.12.2024

Puolustuspoliittinen osasto

Puolustusvoimien osallistumisen keskeinen sisältö ja tavoitteet

Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin enintään 40 henkilöllä vuonna 2025; tämä sisältää osallistumisen Katanpää-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla enintään kolmen kuukauden ajan vuoden 2025 aikana sekä mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin sen johtoaluksella Naton merellisellä vastuualueella enintään neljällä sotilaalla vuoden 2025 aikana.

Naton pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviä ovat miinantorjunta, sodanaikaisten merimiinojen raivaus, Naton harjoituksiin osallistuminen, muut kansalliset- ja monikansalliset harjoitukset, alusten ja alusosastojen väliset harjoitukset, miinavaarallisella alueella liikkumisen harjoittelu, miinantorjuntataktiikan- ja doktriinin kehittäminen sekä osallistuminen merivalvontaan. Osaston ensisijaisia operointialueita ovat Itämeri, Pohjanmeri ja Pohjois-Atlanti. Osaston pysyvät tehtävät sisältävät tavanomaisia rauhanaikaisia alusten toimia, joilla Nato osoittaa valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan yhdessä. SNMCMG1:n normaaliajan operointi koostuu operaatioalueella toimeenpantavista Naton ja liittolaisten kansallisista harjoituksista sekä näiden väliin jäävistä satama- ja huoltojaksoista. Alukset tukeutuvat Naton huoltojärjestelmään sekä kansalliseen huoltojärjestelmään.

Osastoa johtaa johtoalukselta Naton merivoimajohtoportaahan komentajan tehtävään nimeämä komentaja tukenaan esikunta. Toimiessaan osana Naton pysyvää miinantorjuntaosastoa SNMCMG1:tä Katanpää-luokan alus toimeenpanisi merioperaatioita osana osastolle käskettyjä tehtäviä. Tehtävät liittyvät pääasiallisesti miinantorjuntaan. Päätehtävän lisäksi alus osallistuisi operaatioalueen meritilannekuvan luomiseen, suojausi meriyhteyksiä ja vedenalaista infrastruktuuria, toimeenpanisi harjoituksia sekä viestisi Naton kyvyistä. Katanpää-luokan aluksen osallistuminen on suunniteltu toteutettavan ensisijaisesti Itämerellä ja osaston toiminnan niin edellyttäessä myös Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla, alusluokkakohtaiset käyttörajoitukset huomioiden. Mahdollisen kriisin syttyessä osasto on myös valmiudessa käynnistämään toimet kriisin hallitsemiseksi toiminta-alueellaan. Tällöin olisi myös mahdollista, että Katanpää-luokan alus olisi osallistumisen ajan osa Naton nopean toiminnan joukkoa.

Puolustusvoimien enintään kolmen kuukauden mittainen osallistuminen Katanpää-luokan aluksella Naton pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla muodostuisi joko yhdestä tai useammasta erillisen ajanjakson kokonaisuudesta vuoden 2025 aikana. Tällä tavalla toteutettu osallistuminen mahdollistaisi kansallisen toiminnan ja Naton miinantorjuntaosastoon osallistumisen joustavan yhteensovittamisen.

Lisäksi osaston johtoaluksella voisi toimia enintään neljä sotilasta esikuntatehtävissä vuoden 2025 aikana myös muina aikoina kuin silloin kun Katanpää-luokan alus osallistuu SNMCMG1:n tehtäviin. Johtoaluksella toimivien sotilaiden toiminta-alue kattaisi koko liittokunnan merellisen vastuualueen eli Atlantin valtameren, Itämeren, Pohjanmeren, Välimeren ja Mustanmeren alueet. Tämä esikuntaosallistuminen mahdollistaa kansallisen osallistumisen joustavan yhteensovittamisen sekä Katanpää-luokan aluksen tehtävien suunnittelun.

Osallistumisvahvuus SNMCMG1:n tehtäviin olisi enintään 40 henkilöä, sisältäen Katanpää-luokan aluksen alushenkilöstön lisäksi mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan

19.12.2024

Puolustuspoliittinen osasto

tehtäviin osaston johtoluksella. Osallistuminen on suunniteltu toteutettavaksi esikuntahenkilöstöllä, aluksen pysyvällä henkilöstöllä sekä reservistä palkattavilla sopimussotilailla.

Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus vetää joukko pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttäisi.

Voimankäyttö

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 12 a §:ssä säädetään toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä kansainvälisen avun antamisessa, yhteistoiminnassa ja muussa kansainvälisessä toiminnassa. Pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisen avun antamiseen ja yhteistoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on tehtävää suorittaessaan kansainväliseen oikeuteen perustuva ja kansainvälisen avun pyytäjän tai yhteistoimintaosapuolen määrittämä toimivalta sekä oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka, kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen, hyväksyttävässä suhteessa tehtävän tavoitteeseen nähden ja tehtävälle vahvistettujen voimankäytösääntöjen mukaisia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Naton pysyvien merivoimaosastojen (SNMG ja SNMCMG) toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia (*Nato Rules of Engagement*, ROE), joiden perusteella alusosastolle on laadittu oma voimakeinojen toimeenpanokäsä, joka mahdollistaa voimankäytön koko merivoimaosaston oman toiminnan suojaamiseen siihen kohdistuvilta uhkilta. Sama voimankäytösääntö koskee sekä SNMG1:stä että SNMCMG1:stä.

Kansallisvaltioiden aluevesillä mahdollisesta voimankäytöstä vastaa aina kansallisvaltio, joka omistaa aluevedet, pois lukien välitön itsepuolustus.

Turvallisuustilanne ja riskiarvio

Toimintaan Naton pysyissä merivoimaosastoissa ei kohdistu normaaliin kansainväliseen harjoitustoimintaan tai kansallisiin alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtäviin verrattuna poikkeavia uhkia. Todennäköisimmän uhkan aiheuttavat operaatioturvallisuuden vaarantuminen, sairastuminen tai tapaturma meripalveluksessa, etenkin vaativissa meriolosuhteissa Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Toimintaan kohdistuva tiedustelu-uhka on kuitenkin jatkuva ja korkea, erityisesti henkilötiedustelu satamissa.

Suora sotilaallinen uhka Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla arvioidaan tällä hetkellä matalaksi. Lännen sotilaallinen läsnäolo ja aktiivisuus vetävät puoleensa Venäjän vastatoimia. Myös muutokset Itämeren turvallisuustilanteessa ovat mahdollisia.

Mahdollisesti kiristyvässä turvallisuustilanteessa suoraa sotilaallista uhkaa Naton merivoimaosastoja vastaan ei voida poissulkea.

Kansallinen päätöksenteko

Puolustusvoimista annetun lain 12 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimat voi antaa Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle sekä osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, Euroopan unionin

19.12.2024

Puolustuspoliittinen osasto

tai kansainvälisen järjestön kanssa taikka muuhun kansainväliseen toimintaan ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) on säädetty päätöksenteosta erilaisissa merkittävissä kansainvälisen avun ja yhteistoiminnan tilanteissa. Lain 1 §:n perusteella lakia sovelletaan päätöksentekoon, joka koskee kansainvälisen avun antamista toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle sekä yhteistoimintaa toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa.

Kyseistä lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan päätöksentekoon, joka koskee kansainvälisen avun antamista ja yhteistoimintaa, jos kyse on avusta tai toiminnasta:

- 1) joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan;
- 2) joka perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan;
- 3) johon sisältyy merkittäviä sotilaallisia voimavaroja;
- 4) johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä;
- 5) joka on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää; tai
- 6) joka on laajakantoista ja periaatteellisesti tärkeää.

Puolustusvoimien osallistumisessa Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin vuonna 2025 on kyse toiminnasta, johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellä kuvatusti. Tehtäviä suorittava merivoimien alus on aseistettu. Osallistuminen on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää.

Edellä olevan perusteella esitettäisiin, että tasavallan presidentti tekisi valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta päätöksen Puolustusvoimien osallistumisesta kyseisiin tehtäviin kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaisesti lain 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdan perusteella. Osallistumista Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla on pidettävä kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuna erityisen vaativana tilanteena. Riski- ja uhka-arvion perusteella nykytilanteessa toimintaan ei sisälly merkittäviä riskejä. On kuitenkin mahdollista, että tehtävien aikana tilanne muuttuisi vaativammaksi. Mahdollisesti kiristyvässä turvallisuustilanteessa suoraa sotilaallista uhkaa Naton pysyvää miinantorjuntaosastoa vastaan ei voida poissulkea. Naton pysyvien miinantorjuntaosastojen tehtävät sisältävät tällä hetkellä tavanomaisia rauhanaikaisia alusten toimia, joilla Nato osoittaa yhtäältä sotilaallista valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan. Ne ovat kuitenkin Naton johdossa ja tarvittaessa käytettävissä Naton neuvoston päätösten mukaisesti kaikkiin Naton tehtäviin mukaan lukien Naton nopean toiminnan joukot. Myös suomalaiselle alukselle osana Naton pysyvää miinantorjuntaosastoa suunnitellut tehtävät voisivat näin ollen joissakin olosuhteissa muuttua tilanteen niin vaatiessa. Tästä johtuen valtioneuvosto antoi 24.10.2024 eduskunnalle kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 3 §:n mukaisen selonteon (VNS 6/2024 vp). Selonteko koski myös Puolustusvoimien osallistumista Naton rauhan ajan

19.12.2024

Puolustuspoliittinen osasto

yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston SNMG1:n tehtäviin sekä *Air Policing* –tehtäviin vuonna 2025.

Eduskunta on 3.12.2024 kirjelmässään (EK 32/2024 vp) ilmoittanut hyväksyneensä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (UaVM 13/2024 vp) mukaisen kannanoton, jonka mukaan eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Taloudelliset vaikutukset

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Merivoimien Katanpää-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla sekä osaston esikunnan tehtäviin osallistumisen kustannusarvio on noin 2,7 miljoonaa euroa, koostuen henkilöstökuluista 1 milj. € ja materiaalikuluista 1,7 milj. €.

Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin rahoitetaan puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista. Osallistumisen aiheuttama lisämäärärahan tarve käsitellään lisätalousarvioprosessissa.

Edellä olevan perusteella esitetään, että tasavallan presidentti päättää, että Puolustusvoimat osallistuu Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin enintään 40 henkilöllä vuonna 2025; tämä sisältää osallistumisen Katanpää-luokan aluksella Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla enintään kolmen kuukauden ajan vuoden 2025 aikana sekä mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin sen johtoaluksella Naton merellisellä vastuualueella enintään neljällä sotilaalla vuoden 2025 aikana.